

SLOVENSKI NAROD.

izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljavitve naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterostopne petit-vrste po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo v I. nadstr., upravnništvo pa v pritličju. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10. h.

Upravištva telefon št. 85.

Na delo, ker resnobni so dnovi!

Ničesar pozitivnega še ne vemo, da-li bo meseca septembra sklican deželni zbor kranjski ali ne. Vse kaže na to, da bo vlada deželni zbor razpustila, ne da bi vnovič poskusila svojo srečo z volilno reformo, ki je v zadnjem zasedanju izzvala obstrukcijo narodno-napredne stranke.

V bistvu je pač vseeno, ali se vlada odloči za ta ali oni korak, volilna doba za deželni zbor itak poteče že to jesen, zato je končno irelevantno, ali se deželni zbor razpusti par tednov prej ali kasneje.

Umestno bi bilo z razpustitvijo deželnega zbora čakati zgolj v slučaju, ako bi se bilo nadejati, da bi v jesenskem zasedanju deželni zbor sprejel novo volilno reformo, da bi se potem nove volitve že lahko vršile na podlagi novega deželnozborskega volilnega reda.

Narodno-napredna stranka ni nasprotna volilni reformi, zahteva pa, da se ta volilna prenova zasnuje na pravičnem temelju, ki bo izključeval vsako pristranost v prilog tej ali oni stranki. Načrt novega deželnozborskega volilnega reda, ki ga je vlada v preteklem zasedanju predložila deželnemu parlamentu, pa ni odgovarjal temu principu. S svojim načrtom je hotela vlada zgolj ugoditi stremeljenju klerikalne stranke po absolutni nadvladi v deželi, obenem za nedogleden čas zavarovati anahronistiški privilegij nemške veleposelstniške kurije v sedanjih sestavi, meščanstvo pa, ki ga zastopa po pretežni večini narodno-napredna stranka, spraviti še ob tisti skromni vpliv, ki ga je imelo doslej v deželni zbornici.

Da je narodno-napredni stranki že čut samobrambe narekoval, da se z vso odločnostjo upre taki krivični volilni reformi, je pač jasno.

Dasi je vlada dobro vedela, da je njen edino v sporazumljenju s klerikalci in Nemci sestavljeni volilni načrt skrajno pristranski, krivičen ter za narodno-napredno stranko absolutno nesprejemljiv, vendar je skušala naravnost na zavratni način — in to zlasti povečuje njeno krivdo — spraviti v deželni zbornici pod streho to svojo volilno prenovu.

Narodno-napredna stranka je bila vsled tega primorana, da se ubrani pred nečuvnim atentatom na svoj obstanek in na pravice naprednega slovenskega meščanstva, poseči po najostrejšem razpoložljivem oročju — po obstrukciji, kar je vlado prisililo, da je po par brezvsepih sejah odgodila zasedanje deželnega zbora.

Položaj se od tistega časa pa do danes bistveno ni spremenil, dasi narodno-napredna stranka ni nikdar prikrivala, da je pristopna pametnemu in pravičnemu kompromisu.

Toda kakor kažejo vsa znamenja, stoji vlada tako zelo pod klerikalnim vplivom, da vstraja pri svojem prvotnem načrtu deželnozborske volilne reforme, ki jo je narodno-napredna stranka a priori proglasila za absolutno nesprejemljivo.

S tem je dano tudi stališče narodno-napredne stranke napram vladi. Ako se vlada v zadnjem trenutku ne premisli in ne krene na pot, ki bi omogočila trezno, pametno in brezstrastno razpravo o brezdvomno potrebnem volilno-reformnem delu v našem deželnem parlamentu, potem je docela izključeno, da bi deželni zbor, ako se skliče, redno funkcioniral.

O tem mora biti poučena tudi vlada. Zato je popolnoma verjetno, da je opustila svojo misel, vnovič poskusiti svojo srečo v deželnem zboru kranjskem, ter se odločila, da deželni zbor razpusti in takoj razpiše nove volitve še na podlagi starega volilnega reda.

Naj že bo tako ali drugače, to je gotovo, da bodemo že to jesen imeli nove deželnozborske volitve.

In za te volitve se bo treba začeti temeljito in vsestransko pripraviti.

Čisto gotovo je, da se bodo to pot klerikalci zagnali z vso silo v volilni boj in da bodo skušali z vsemi sredstvi v tej kampanji si izvojevati toliko mandatov, da bode vsaj v bodočem deželnem zboru lahko vlada izvedla tako volilno prenovu, ki bo po volji nji in klerikalcem.

Klerikalci so že na delu in se pripravljajo z vso energijo na volilno borbo, ki je brez dvoma že pred durni.

A v narodno-naprednih vrstah še ni opaziti nobenih priprav, nobenega volilnega gibanja!

Zadnji čas je že, da se predramimo iz mrtvila, sicer se bo klerikalcem res posrečilo nasejati toliko ljulike med našo pšenico, da bo za nas ugodna žetev docela izostala. Ne slepimo in ne varajmo samega sebe, klerikalna opasnost je sedaj večja, kakor je bila kdaj prej. Uvaževati je treba, da klerikalci v tem boju ne bodo razpolagali samo s svojimi silami, marveč da lahko računajo na najizdatnejšo podporo in pomoč s strani deželne vlade.

Če torej hočemo količak paralizirati delovanje klerikalno-vladne zveze, je treba pravočasno napeti vse moči, da se izjalovijo načrti, ki jih je izgotovila štiriperesna detelja Schwarz-Susteršič-Suklje-Krek!

Pred vsem bo potrebna takoj pričetni prirejanjem političnih shodov po vseh volilnih okrajih, zlasti po mestih in trgih in po onih volilnih okoliših na Notranjskem in Dolenjskem, kjer so državnozborske volitve pokazale, da ima narodna-napredna stranka mogočno zaslombo.

Stranka mora med ljudstvo, to je conditio sine qua non.

Naše ljudstvo še res globoko tiči pod vplivom duhovščine, vendar pa ni v toliki meri klerikalno, kakor si sami domišljujemo. Jedro našega ljudstva je protiklerikalno, potrebuje samo pouka in vzgoje, pa se bo samo osvobodilo klerikalnega izeasa.

Pojdimo torej med ljudstvo, iščimo z njim stikov, poučujemo ga in vzgojujmo, pa se nam bo v krajšem času, kakor sami pričakujemo, posrečilo dvigniti ga na tisto stopnjo izobrazbe in prosvete, ko bo samo ogroženo odklanjalo vsako klerikalno, predvsem pa duhovniško varušstvo.

A še eno je, kar bi nujno pričakovali narodno-napredni stranki v očiščeni bližajocih se volitev.

Naši stranki je nujno potrebna krepkejša, vse narodne sloje objemajoča organizacija.

Samo zaupniški aparat, ki je bil za silo rabil pri kurialnih volitvah, se je sedaj že zdavna preživel in ne zadostuje več. Takisto tudi centralizacija v vodstvu strankinih poslov ni več na mestu vzprieč dejstva, da se je za državni zbor že uvedla splošna in enaka volilna pravica in da je tudi uvedba volilnega reda slonečega na temelju splošne in enake volilne pravice, za deželni zbor zgolj vprašanje najbližje bodočnosti.

Treba bo torej misliti na primerno decentralizacijo, ki bo omogočala potrebno razdelitev dela. Ze pri raznih prilikah se je sprožilo vprašanje o snovanju okrajnih in krajskih strankinih odborov, ki bi naj bili sicer podrejeni izvrševalnemu odboru, a bi vendar življali do gotove meje neko avtonomijo.

S tem bi se ne le delo razdelilo in vodstvo vsaj deloma razbremenilo, marveč bi se dala obenem prilika k živahnemu delovanju elementom, ki kažejo čudovito iniciativo in mravljijsko marljivost, čim se jim odkaže le količak samostojen delokrog.

Dasi so dobre strani okrajne in krajske organizacije takorekoč na dlan, vendar se merodajni krogi z njo niso mogli sprijazniti — ne vemo ali vsled nerazumevanja razmer ali pa vsled nam Slovincem prirojenega, toli pogubnega konservativizma, čigar najvišje načelo je »quieta non movere«.

Zadnje državnozborske volitve so, mislimo, odprle vsakomur oči, da mora uvideti, da je spas za našo stranko v okrajni in krajski organizaciji, ki je predpogoj uspešnega delovanja in napredka.

Napredna misel si je izvojevala najlepših uspehov tam, kjer je bila že izvedena ta organizacija, to je na Štajerskem.

Ta organizacija je torej že preizkušena in ognju, zato jo tudi ni potreba še posebej priporočati!

Da se ta organizacija izvede v vseh podrobnostih, je treba seveda naporne in požrtvovalnega dela.

Ako pa hočemo, da se bo volilna borba končala za nas z uspehom, se je nam treba nemudoma lotiti tega dela, ker skrajni čas je že v to, ako nečemo, da nas prehité volitve in nas najdejo nepripravljene.

Torej na delo!

Deželni zbori.

Trst, 12. avgusta. Vest, da se skliče istrski deželni zbor med 10. in 15. septembrom, se z merodajne strani zanika. Ze zaradi kmetijskih in vinogradniških poslov, ki jih ima v septembru večina poslancev, bi ta mesec ne bil pripraven za zasedanje deželnega zbora.

Inomest, 12. avgusta. Včeraj je bilo v Tridentu pod predsedstvom

poslanca barona Malfattija posvetovanje italijanskih poslancev vseh strank v tirolskem deželnem zboru. Zelo živahna debata se je razvila zaradi sklicanja tirolskega deželnega zbora. Sklenilo se je soglasno, naznaniti deželnemu glavarju dr. Kalthreinu, da so italijanski deželni poslanci pri volji opustiti obstrukcijo, ako se jim zjamči, da sklene deželni zbor v predstojećem zasedanju volilno reformo, s katero se razmere v deželi v narodnem in socialnem oziru urede v modernem smislu. Nadalje se je sklenilo za slučaj, da se zbere deželni zbor, da se čim prej vzamejo v razpravo dogodki na Južnem Tirolskem, ki so jih izzvali pangermanisti. Pri tej priliki bodo italijanski poslanci zahtevali od vlade najstrožje odredbe, da se taka izzivanja ne ponove več.

Praga, 12. avgusta. Poslanec dr. Herold je povedal na včerajšnjem shodu, da še ni nič določenega o sklicanju češkega deželnega zbora. Ministrski svet se še ni bavil s to stvarjo. Običajno je, da se vlada glede sklicanja deželnega zbora dogovori z deželnim odborom. Dosedaj vlada še niti vprašala ni deželnega odbora o tem. Vendar pa je upati, da vlada izpolni svojo obljubo, ki jo je dala spomladi ter skliče jeseni češki deželni zbor h kratkemu zasedanju, da reši celo vrsto nujnih gospodarskih vprašanj. Glede reforme deželnozborskega volilnega reda je pripomniti, da je vlada že predložila načrt, ki ima priključeno četrto kurijo. Res, da se bo predlagala splošna volilna pravica, toda že danes je gotovo, da se ta predlog odkloni ter se sprejme le priključitev nove splošne kurije. Kar se tiče nemških zahtev dodatno k volilni reformi, so tako dalekosežnega narodnega pomena, da jih Čehi pod nikakršnimi pogoji ne morejo izpolniti.

Volilna reforma za češki deželni zbor.

Praga, 12. avgusta. Govori se, da se predložijo češkemu deželnemu zboru trije načrti za spremembo volilne reforme. Eden med njimi, ki bo najbrže tudi prodr, ima sledeče določbe: Češki deželni zbor naj bi imel 260 poslancev; 200 se jih izvoli na podlagi splošne in enake volilne pravice; 60 je virilistov. Namerava se tudi spremeniti deželni red, in si-

LISTEK.

Kettejeve Poezije.

Ravnokar je izšla druga izdaja »Poezij« Dragotina Ketteja. Knjiga je elegantno opremljena in lično ilustrirana z risbami Maksima Gasparija. Dodan je Kettejev portret in faksimile njegovih rokopisov. Pesnini je spisal precej obširen uvod Anton Askerc. Ta uvod obsega biografijo pesnikovo in toplo pisano oceno njegovih del. Drugi izdaji so dodani različni spisi Kettejevi, ki širšim krogom doslej niso bili znani. Največ je mladinskih pesmi in basni. Pesnikove literarne fiziognomije niso ta doslej neznana dela čisto nič spremenila. Kettejevo literarno fiziognomijo je merodajna kritika že določila, ko so njegove poezije prvič izšle, in čas je to sodbo potrdil. Kette ima svoje mesto v slovenski literarni zgodovini. Bil je velik talent, po Prešernu gotovo eden največjih in najlepših talentov, kar se jih je Slovincem rodilo. Velika izguba je za slovensko pesništvo, da je Kette umrl tako mlad, ko je komaj vstopil v življenje; kdo ve, kaj bi bil še postal naš literaturi. Kakor rečeno, je kritika že označila pesniški značaj Kettejev in ocenila umetniško vrednost njegovih umotvorov, ko so njegove

»Poezije« prvič izšle. Ni torej treba, da bi se vnovič spuščali v to. Veselo znamenje je vsekakor, da je v naših resnih časih med slovenskim občinstvom še toliko zanimanje za pesništvo, da je bila prva izdaja Kettejevih »Poezij« tekoma nekaj let popolnoma razprodana in da se je mogel založnik odločiti za drugo, izredno elegantno izdajo.

Askerc, ki je uredil prvo izdajo, je prevzel tudi redakcijo druge izdaje. Uvod kaže iskrene simpatije A. Askercu za človeka in za poeta Ketteja. Kdor Ketteja ni osebno poznal, si pa iz Askercovega spisa ne bo mogel napraviti podobe o človeku Ketteju. Premalo je tistih detajlov, iz katerih si more čitatelj napraviti sliko Kettejevega karakterja. Največ pozornosti je — in po pravici — posvetil Askerc tistemu uodnemu konfliktu, v kateri je bil prišel Kette s šolsko oblastjo zaradi svoje satire na takratnega škofa Missio. Tu je bil sicer malo obzirni Askerc le nekoliko preveč obziren. Javnost naj ve, kdo so bili tisti ljudje, ki so spravili Ketteja v položaj, ki je za dijaka skrajno neugoden in je imel za Ketteja najhujše posledice, ker je prišel ob podporo svojega bogatega strica in zabredel v bedo. Sedanji vikar Vael v Novem mestu in dušni pastir Braje v Sori sta med svojimi sosolci splošno veljala za potuhnjena denuncijanta in sta ga vedno črnili. Tretji v tej zvezi je bil neki Solar, ki je vlomil v

Kettejevo skrinjo, kjer je bila shranjena sicer nič kaj posebno umetna satira na škofa Missio, in tako omogočil denunciacijo, ki je imela za pesnika tako žalostne posledice. Hišno preiskavo pri Ketteju je izvršil profesor Borštnar, ki je bil pri dijakih vedno nadvse nepriljubljen zaradi svoje neusmiljene krutosti.

Askerev uvod zaključuje jako dobra ocena literarnega dela Kettejevega; tej oceni nič ne škodi, da ima mestoma osebnopolemičen značaj.

Maksim Gaspari je, z risbami, s katerimi je okrasil to knjigo, vnovič posvedočil, da je lep talent in resen umetnik.

Korenska vojska.

(Borovcem v album napisal A. Pufar.)

(Dalje.)

II.

Čudo se je bilo dogodilo na Korenu. Na njivi, nedaleč od koč, kjer je stanovala zlobna čarovnica Amruša, je zrastle čez noč velikanski koren, ki je bil ravno tako dolg in širok kot čarovnica Amruša. Strah je zavaladal tisto jutro po vsem Korenu in po vsej dolini. Videli so bili sinoči, da se je dvignila čarovnica Amruša na metli v zrak in je hitela potem naravnost na Jalovec. Čez pol ure se je vrnila vsa goreča in ravno nad njivami se je ustavila. Padlo je na tla nekaj ve-

likega in temnega, in čarovnica je izginila. Nihče je ni videl drugo jutro v koči — videli so samo velikanski koren sredi njive.

Strah se je polastil vsega Korena in grozna zmešnjava je zavaladala kroginkrog. A tedaj se spomnil stari Krotovar prerokovanja svete Komelastike. Pod Mueno goro imajo spravljeno pisanje svete Komelastike. Nihče ne ve za kraj razen častitega Krotovarja. Spravljeno je v skrinji, ki je narejena iz samih zabijih kosti in iz zob jezikave, rajne Frulje.... Spomnil se je tedaj Krotovar prerokovanja svete Komelastike in je izkopal častitljivo pisanje. Dolgo je brskal po knjigi in nazadnje se mu je razsvetlil obraz. Stalo je tam pisano in sveta Komelastika govori:

»Zasvetilo se bo nad Jalovec in ostalo nad Korenom. Na njivo bo padlo in zrastle čez noč. In blagor bo Koren — zrastle bo velik in mogčen, in blagor bo nad Korenom.«

Radost je zavaladala po vsem Korenu. Besede svete Komelastike so šle od ust do ust, in trumoma so prihajali ljudje častit velikanski, srečnosni koren. A izvedeli so zanj tudi Borovci. Poslali so učenega gospoda kaplana Ceferina, da zaroti nesrečni čarovniški koren. In prišli so gospod Ceferin; stisnili so obraz v ginljive gube in si tiščali z robcem nos, ker od korena je prihajal čudovit duh. Dvignili so roke gospod Ceferin, da bi zarotili. A takrat so prihiteli Ko-

reni z vriščem in krikom in so obdali grozeč gospoda Ceferina.

»Panajo ga, panajo!«

Strahen srd se je polastil Korencev. Začele so se dvigati pesti, in takrat so pokazali gospod Ceferin pete svojih slokih nog. Z velikanskimi koraki so premerili pot do doma in so se zaprli v svojo sobo in so molili h križanemu.

Poslali so Borovci nove moze h Korencem in so zahtevali, naj uničijo nesrečni koren. Gospod Ceferin molijo doma že tri dni za odvratitev grozne nesreče, ki jo je poslala čarovnica Amruša na svet. Zvonovi zrvone zjutraj ob sedmih v ta namen... A Korenci so mrmrali besede svete Komelastike in so razgnali Borovce. In naposled so se ujunačili oče župan Bobenček in so poslali Sodčka in Švedra s sekuro nad koren. A žalostna je bila usoda Sodčkova in Švedrova. Povolhal je blagi Sodček koren in našel potem smrt v hladnih valovih šumečega Krotnika. Stopili so Švedru na kurje oko in ga zapodili. In ko so izvedeli oče župan to žalostno vest, jih je obšla kurja polt in šop na glavi jim je stopil ob groze pokoncu... Vojska je bila neizogibna.

Nagibalo se je solnce k belemu Jalovec, ko je dospela borovska vojska na Križnico. Oborožena je bila s koli, ki jih je potrgala iz korenskih plotov; pogum jo je raznaval in osveta jih je navduševala. Na čelu so ji stopali oče župan, in tuintam jih

cer po izjavi bivšega načelnika češkega kluba dr. Engla tako, da se zagotovi Nemcem v deželni odbor in vseh deželnih zavodih primerno zastopstvo.

Iz Bosne.

Sarajevo, 12. avgusta. Zatrjuje se, da postane sekijski načelnik Kosta Hörmann civilni atlasus namesto barona Benka, ki gre v pokoj.

Ustanovila se je nova politična stranka pod imenom »Srbska neodvisna stranka«. Stranka temelji na demokratičnih načelih ter hoče zasledovati program »Bosna Bošnjakom«, obenem pa doseči nekaj modus vivendi med Hrvati in Srbi.

Macedonske reforme in Srbija.

Belgrad, 12. avgusta. Vladno glasilo »Samouprava« piše z ozirom na najnovejšo akcijo turške vlade proti macedonskim četam, da je Srbija medsebojno klanje macedonskega prebivalstva vedno globoko obžalovala ter vedno opominjala k slogi. Znano je, kateri narodnosti so pripadale čete, ki so se prve pojavile v Macedoniji. Druge narodnosti, posebno srbska, so nastopale v silobranu. Dasi je vsled turške akcije padlo v Macedoniji mnogo srbskega plemena, čuti Srbija vendar nad tem zadovoljenje, da se vsaj ovržejo obrekovanja, kakor da bi bile srbske čete iz kraljevine, ki so motile mir v turški državi.

Dogodki na Ruskem.

Petrograd, 12. avgusta. Zaradi roparskih napadov in umorov, posebno na ljudsko akademijo je bilo pred vojnim sodiščem obtoženih 19 anarhistov in komunistov. Stiri so bili obsojeni na smrt, šest v večletno prisilno delo, trije v prognanstvo, a šest jih je bilo oproščenih.

V Nižjem Novgorodu so prijeli japonskega častnika generalnega štaba zaradi volunstva. Dobili so pri njem razne načrte in beležke o Rusiji.

Odesa, 12. avgusta. V tukajšnjih ječah so nastali veliki nemiri, ker zahtevajo kaznence, naj se dvema na smrt obsojenima tovarišema odvezamejo verige. Posredovati mora vojaštvo, ki je že več kazencev ranilo.

Mirovna konferenca v Haagu.

London, 12. avgusta. V jutrnji plenarni seji mirovne konference se bo razpravljalo razun o angleškem predlogu glede omejitve oboroževanja tudi o pravicah in dolžnostih nevtralnih in o prepovedanem bombardiranju nevtrajnih mest in krajev. Konferenca se zaključuje dne 1. septembra.

Japonci v Koreji.

London, 12. avgusta. Da se reorganizira korejska vlada, so imenovani trije japonski generali Itovega štaba za podpredsednike treh korejskih provinc. Za namestnika japonskega vrhovnega rezidenta je imenovan general Hazegava. Kakor je videti, je Japonska potisnila Korejo tako pod svojo vojaško oblast, da je vsako gibanje Korejcev po svobodi izključeno.

Punt v Maroku.

London, 12. avgusta. V Casablanci se ponavljajo vsak dan boji z domačini. Posebno hudi spopadi so

bili 10. t. m. Ranjenih je bilo več Francozov, eden pa je bil ubit. Sultanov stric Mulej Amin ostane v Casablanci, ker se je popolnoma vdal Francozom. Njegovi vojaki so pobegnili.

Pariz, 12. avgusta. General Drude, poveljnik francoskih čet, je brzojavno naznanil, da potrebuje še najmanj 3000 do 4000 vojakov.

Berolin, 12. avgusta. Bombardiranje na mesto Casablanca je povzročilo ondotnim Nemcem veliko škodo. Mavri so napadli nemško pošto, hišo nemškega konzula in nemške privatne hiše ter jih izropali in užgali. Škoda se ceni na milijone.

London, 12. avgusta. V Masagana nevarno vre. Divja plemena so prišla do mestnih vrat ter zahtevajo denar. Angleški parnik »Gibeldersa« je pripeljal iz Masagana v Tanger 240 Evropejcev.

V Rabatu pridigujejo fanatiki sveto vojko, odkar je priplula pred mesto francoska križarka »Galilée«. Razširila se je vest, da hiti sultan z večjim oddelkom vojaštva iz Fesa v Rabat. Gubernator je naznanil prebivalstvu, da začne križarka »Galilée« pri prvem znaku vstaje streljati na mesto.

Madrid, 12. avgusta. Vesti iz Maroka se glase čimdalje obupneje, kar se priznava tudi uradno. Ne prikriva se več, da bo treba Španiji prevzeti velike žrtve, da pripomore k pomirjenju. V vojnem ministrstvu delajo z veliko naglico, da spravijo na noge potrebno število vojaštva. V Cadixu je pripravljenih že več križark za odhod v Maroko. V Casablanci je odpeljal večeraj parnik zopet 550 španskih vojakov.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 13. avgusta.

— Zakaj so klerikaleci protestovali proti kompromisni listi vodstva družbe sv. Cirila in Metoda, kakor se je predlagala po dogovoru poslanca Hribarja s Korošci? Mislili so pač, da jim ni treba kompromisov, ker so videli, da je navzočih veliko število duhovnikov. Tista izzivajoča ošabnost in prepotenost, ki je značilna za rimski klerikalizem, se je pokazala s tem, nič drugega ne; vladati in zapovedovati so hoteli, naprednjaki pa bi naj imeli pravico plačevati in se žrtvovati za družbo. Senekovič, Žerjava in Pahernika niso hoteli imeti v odboru zraven klerikalec Detele itd., čeprav niso nikaki framacioni, ampak pošteni, rodoljubni slovenski možje, ki hočejo delati za družbo in nje procvet. In sedaj ima »Slovenec« drzno čelo, da toži o liberalnih razdiralcih sloge in sramoti naprednjake, ki so bili za slogo, za kompromis. To je višek — katoliške morale! Obmejni Slovenci, ki ste vse to sami videli in ki ste pošteno narodnega mišljenja, sodite po teh dejstvih!

— Klerikaleci smešijo v svojem nečednem glasilu novega predsednika naše šolske družbe g. ravnatelja Senekoviča ter povzdigujejo na vse pretege njegovega po njih lastni krivdi žalostno propadlega protikaniddata ravnatelja Detela, ki je »ugleden šolnik«, pisatelj itd. Nikakor mu ne kratimo njegovih resničnih zaslug; kot šolnika ravnatelj Senekovič vsaj doseza, o finančnih in o upravi večjega narodnega organizma, kar pride tu posebno v poštev, pa razume Senekovič brez dvoma nekoliko več kot Detela, ki se ni nikdar

pečal s takimi stvarmi in je bil ves čas svojega službovanja na Slovenskem ravnatelj majhnega zavoda. Da je Detela beletrist, Senekovič pa ne, to le-temu kot predsedniku družbe pač ni v škodo, kakor bi Deteli ne bilo v korist. Glede narodnega prepričanja in naprednega duha pa se Senekovič lahko meri s klerikalnim kandidatom. Reforma družbe vsled njegove izvolitve ne bo trpela.

— Častna dolžnost vsakega naprednjaka je, da stori vse, kar je v njegovih močeh, v proslah šolske družbe naše ter tako olajša poslovanje novemu odboru. Če vsak član pridobi še enega člana, bodo se dohodki podvojili. Ne 8000, ampak 80 do 100.000 članov bi lahko štela družba. Med izobraženimi sloji širom naše domovine se nahaja gotovo 100.000 ljudi, ki lahko utrpe vsako leto po 2 kroni. Le dobre volje je treba! Pri vseh važnih reformah, ki se enkrat morajo uvesti v naši družbi, je treba denarja in trikrat denarja. Vsi naprednjaki torej na delo — narodno! Tudi klerikaleci, če so količkaj narodni, morajo delati za družbo. Če nimajo v nji zastopstva po svoji previsoki volji — saj zastopani so! — naj pomislijo, da tudi liberalci dajejo večkrat v cerkvene namene, za cerkve, zamorke itd., ko nimajo pri uporabi tega svojega denarja prav nobene besede. Klerikaleci pa imajo svoje zastopnike tudi v novem odboru naše šolske družbe.

— Najbolje informiran list. Klerikaleci kar preboleti ne morejo »krize v Ciril-Metodovi družbi«, dan na dan priobčujejo v »Slovenec« cele jeremiade. Očitajo nam, da smo poročali pristransko. Res — oseb in medklicev, katerih ni bilo, nismo videli oziroma slišali. Tako n. pr. poročila »Slovenec«, da je na skupščini vpil tudi »Rakove iz Kranja«. Kakor smo le slučajno izvedeli, g. Rakovec niti na skupščini ni bilo, ampak je bil doma. Kakor je iz tega razvidno, je »Slovenec« kar po svoje navajal njemu neljube osebe in jim ravno tako podtikal izmišljene medklice. Resnici na ljubo konstatiramo, da naš poročevalec ni »videl stvari, katerih ni bilo; katere je pa v svoji nadzemski zamaknenosti zapazil sveti »Slovenec« poročevalec. Ako so že ožja poročila »Slovenec« tako netočna, koliko vrednost imajo potem šele druga.

— Bojkot slovenskega notarja. Sročnji »Slovenec« je priobčil v listnici uredništva debelo tiskano ta-le poziv na bojkot: »Sporočamo vsem svojim somišljenikom, da je notar Hudovernik v Ljubljani tako nastopil na običnem zboru »Družbe sv. Cirila in Metoda«, da iz tega jasno sledi, da tudi v svoji pisarni noče več videti naših somišljenikov. Naj se o tem obveste vsi naši somišljeniki! — »Slovenec« si je v svesti, da je s to notico zagrešil kaznivo dejanje, zato jo je uvrstil med inserate pod naslovom »Listnica uredništva«, da bi je državno pravdnštvo ne opazilo in da bi ne pričelo proti njemu zasledovanja radi pozivanja na bojkot. O premetenosti junaki so ti blagoslovljeni »Slovenčevi« uredniki! Postavljajo se, kakor da bi ne bilo bolj navdušenih, bolj radikalnih in poslednih narodnjakov kot so oni in njihovi somišljeniki, v isti sapi pa pozivljajo na bojkot slovenskega notarja. Mi bi molčali in bi ne črhili niti besedice, ako bi imeli klerikaleci v Ljubljani notarja, ki bi bil njihov somišljenik; v tem slučaju bi nam bil poziv na bojkot drugega sloven-

skega notarja naprednega mišljenja vsaj umljiv in s strankarskega stališča vsaj deloma opravičljiv. Ker pa ni v Ljubljani nobenega klerikalnega notarja, se mora klerikalni poziv, naj se bojkotuje pisarna notarja Hudovernika, imenovati **narodni škandal prve vrste**, ker hočejo s tem klerikalci odjesti stranke slovenskega notarja ne zato, da bi te stranke potem iskale pravne pomoči pri kakem drugem slovenskem notarju, marveč da bi hodile k notarju, ki je sicer po mišljenju in vsem svojem delovanju zagrizen **nemški liberal**, a ga v kljub temu **podpirajo klerikalci kot eden med škofa Antona Bonaventura gori pa doli do propalega klerikalnega kandidata pasarja Kregarja**. V Ljubljani imamo štiri notarje in med temi je samo eden Nemec ali pravilneje nemškar. Ker se klerikalci vedno široko-ustijo, kakšni zavedni Slovenci da so, bi človek pač moral misliti, da bodo klerikalci pač v prvi vrsti podpirali ljudi, ki so naše gore list, ne glede na njih politično prepričanje, ne pa naših narodnih nasprotnikov. Toda klerikalci so narodnjaki samo na jeziku, zato se zatekajo raje k **nemškemu notarju**, da si je le-ta veliko bolj zagrizen liberalce kakor vsi njegovi ostali slovenski kolegi skupaj! Seveda v klerikalnih očeh pri Nemcu ni greh, ako je naprednega prepričanja, nasprotno, to mu klerikalci še štejejo v zaslugi in ga podpirajo z vsemi silami, da, proglašajo celo njemu v prilog bojkot slovenskega notarja. Če ni to škandal, potem sploh ne vemo, kako bi se naj označilo to nečuvno protinarodno postopanje! A ta škandal je še večji, ako razni klerikalni veljaki, ki se na zunaj kažejo kot zavedne Slovence, nimajo niti toliko narodnega ponosa v sebi, da bi pred nemškim notarjem dali delati slovenska pisma! Informirali smo se in dognali, da so razne pogodbe, ki so jih sklenili škof Anton Bonaventura in drugi klerikalni veljaki, spisane po pretežni večini v **blaženi nemščini**. In takšni v narodnem oziru nič vredni brezpolni ljudje, ki nimajo v sebi niti iskric narodnega čuvstva in ponosa, hočejo igrati prvo vlogo v slovenski javnosti! Daleč bi prišli, ako bi se takšnim ljudem izročila »Družba sv. Cirila in Metoda«!

— Slovenski vsesokolski zlet v Domžalah. Za slovenski vsesokolski zlet v Domžalah v četrtek na Veliki smaren dan vlada v vseh narodnih krogih živo zanimanje in agitacija, da bodi ta zlet ne samo zlet slovenskih Sokolov, ampak tudi zlet velike množice narodnega občinstva iz bližnjih in daljnjih krajev okoli Domžal. Posebno iz Ljubljane je pričakovati velike udeležbe. Do Domžal je peš hoda iz Ljubljane dobri dve uri in naravnost sramotno bi bilo, če bi ne poleteli z vlakom v ta za ves slovenski narod važen kraj, kjer vzdamo ondotne Slovence k novemu življenju, da ne bodo vedno podlagi peti tuje Tirole. Ne nameravamo nobene napada na tirolske glave, kakor hočejo vedeti gotovi nemški ljudje, ampak obiskat pojdemo svoje brate in jih navdušiti za narodno slovensko stvar! **Vihrti mora nad Domžalami ponosna slovenska trobojnica** in nobena druga zastava, najmanj pa kakka frankfurčanka. **Naroden slovenski praznik bodi prihodnji četrtek!** Ves narod naš bo občutil veselo pridobitev, če pridejo Domžale v čisto slovenske roke, iz katerih jih ne iztrga nobena nemška sila — v kar naj de-

luje zlet v četrtek — ves narod bo pa tudi bridko občutil težko izgubo, če se sovrage posreči za vselej pridobiti si neomejeno oblast nad tem razvijačim se krajem. Zato mora v četrtek vsakdo, kdor le more, v Domžale! — Izletniki iz Ljubljane odhajajo ob 2. popoldne s kolodvora v Šiški. Pojde tudi »Društvena godba« ljubljanska. Sokoli, ki se pripeljejo od Ljubljane, izstopijo na postaji v Trzinu, kjer jih sprejme »Domžalski Sokol« s Kamniškim. Nato odkorakajo vsi Sokoli (okoli 400) peš skozi Depalo vas in Stob v Domžale (dobre pol ure) na telovadišče ob veliki Dunajski cesti, kjer bo takoj velika javna telovadba. Proizvajale se bodo krasne proste vaje in vaje na orodju. Po telovadbi se vrši ljudska veselica v narodnih gostilnah pri »Kebru« in pri Kuharju, po domače pri »Froncu«, kjer sta lepa senčnata vrtova. Pri veselici sodelujeta domžalska in ljubljanska »Društvena godba«. Poleg vzvišenega cilja in namena je zlet zlasti za civilne osebe razvedritvenega značaja, zato izražamo še enkrat svoje upanje, da bo ta zlet sijajna manifestacija narodne slovenske misli in da se ga udeležijo izmed nesokolov zlasti naše dijaštvo, visokolsko in srednje ter naše narodno žensstvo, ki vselej in povsod izdatno povzdigne vsako narodno slovesnost!

— Zveza pivovaren. V kratkem bo v Ljubljani shod gostilničarjev cele Kranjske. Tu bi bila najlepša prilika, da se gostilničarji posvetujejo in dogovore glede svojega postopanja napram nameravani zvezi pivovaren, ki zna postati jako neprijetnega pomena za gostilničarje pa tudi za konsumente. Zveza pivovaren ima namen, onemogočiti vsako konkurencio med pivovarnami in gostilničarjem zvezati roke, da se nobeden ne bo mogel več gani. Proizvoščilnice te zveze so velike nemške pivovarne Puntigam, Reininghaus in Göss, ki z grožnjami in s pritiskom silijo manjše pivovarne, da morajo pristopiti njihovi zvezi. Da naredi tri take velike pivovarne, ki imajo dovolj kapitala na razpolaganje, lahko največjo škodo manjšim pivovarnam in jih lahko tudi uniči, ve vsakdo, kdor pozna razmere. Na ta način so Puntigam, Reininghaus in Göss že prisilile različne pivovarne, da so pristopile njih zvezi. Če smo prav poučeni, se ustavlja edinole še pivovarna Auerjevih dedičev v Ljubljani. Posledice zveze bodo za gostilničarje prav neprijetne. Pred vsem ne bo mogel noben gostilničar več opustiti pivovarne, od katere je doslej jemal pivo. Puntigam, Reininghaus, Göss so si z velikanskim naporom in s posojanjem denarja pridobili jako mnogo odjemalcev, zdaj pa si hočejo te odjemalce za večne čase zagotoviti. Gostilničar, ki bi hotel opustiti pivovarno, od katere je doslej dobival pivo, tega ne bo mogel storiti, ker nikjer drugje ne bo dobil piva, ker mu ne bo smela nobena druga pivovarna dati piva. A tudi drugače čakajo gostilničarje razočaranja. Zveza hoče odpraviti posojila, ki so jih dajale pivovarne gostilničarjem, in tudi pip in omar za led v prihodnje ne bodo gostilničarji več dobivali. Seveda bodo gostilničarji, kakor drugače pač ni mogoče, vse nove stroške, ki jim nastanejo, skušali zvaliti na konsumente in konec bo podraženje piva. Sodimo, da je stvar jako resnega pomena za vse občinstvo zlasti pa za gostilničarje. **Veliki nemški kapital nas hoče kar podjarmiti in zaslužiti za nedogleden čas.** Shod gostilničarjev, ki bo že v kratkem, je prvi poklican, da se upre in sicer z gospodarskega in z narodnega stališča. S složnim in doslednim delom gostilničarjev in konsumentov se da edino razbiti ta zveza pivovaren.

— Nemško učiteljsko nam hočejo vriniti! Iz slovenskega Stajerja se nam piše z dne 12. avgusta t. l.: Pred nekaj leti, kakor znano, so naši deželni očetje v Gradcu privolili v ustanovitev nemškega ženskega učiteljskega v Mariboru, seve z edinim namenom, da potem absolventinje tega deželnega zavoda nastavijo kolikor toliko na ljudskih šolah Slovenskega Stajerja; zato pa se »pro forma« tudi uvela na tem učilišču slovenščina kot — predmet. In res nam zadnji čas vsiljujejo te nemško-slovenske učiteljice po Spodnjem Stajerju! Okrajni šolski nadzorniki že skrbje, da kar največ teh nemškut — po ukazih od zgoraj! — utihotapijo v slovenske naše kraje. Temu početju se moramo resno upreti! — Tudi vaš list je tozadevno že parkrat pisal ter kazal na nevarnost, ki nam preti po absolventinjah nemškega deželnega učiteljskega mariborskega. Sploh je slovensko časopisje v tem oziru slednji čas složno postopalo, kar je vsakakor lepo. **A treba je dela v ta poklicanih korporacijah!** Mi popolnoma soglašamo s tem, kar z ozirom na nastavljanje teh mariborskih absolventinj piše zadnji »Učiteljski Tovariš« z dne 9. avgusta t. l. On pravi med drugim: »Zato pozivamo sloven-

je oblika kurja polt in tuintam jim je hotel privzdigniti širokokrajni klub na glavi šop sivih las.

Stopala je vrsta za vrsto pogumilo in in trdo; le tupatam se je dogodilo, da se je zašibilo koleno in so lezli mravljinici po hrbtu. In tako so se prikazale prve hiše. General Mišnjek je dvignil kol, in takrat je zabučala bojna pesem:

»Pod Mucno goró,
kjer konje dero,
Skrjančeve frajle
pa čreva peró...«

Korakale so čete mimo praznih hiš in so pele navdušeno. Prešle so brez most in se pomikale ob Krotniku navzgor. Takrat pa je jelo biti pri sv. Andreju plat zvona. Prikazali so se Korenci vrh klanca in so zakričali bojno geslo:

»Cokljariji! Cokljariji!«

Kakor lava so se vsuli po klanecu in navalili na hrabre Borovce. Udariti so hoteli oče župan, a so se prevrnili na tla. Ležala je njihova častiljiva oseba v čestnem prahu, in mravljinici so jim gomazeli od nog do šopa častitih las. Nanje se je prevrnil gospod Klatra in je zakrilil z rokami. Zašibila so se bojevitim Borovcem kolena, ko so videli načelnika na tleh. Obup se je polastil vseh sre in na čelo je stopal znoj.

»Kdor se Boga boji, naj beži!«
Zavrnil je Kofetič in je pokazal vsem hrbet. A takrat je privihrala druga četa odzadej, in častit Bo-

rovcem so popadali koli iz rok. Nagrnile so se glave na prsi in oči so se zasolile...

Turnov študent se je naslonil na plot in je gledal preko šumečega Krotnika. Ah, da — tamkaj stoji bela hišica in v nji cvete paradiz, poln lilij in eksotičnega cvetja. Ah, da — tamkaj stanuje ona, ki so jo prinesli angeli iz nebes in so ji razlili zvezdni svit v oči... Tamkaj stanuje in sanja v tihih nočeh; zvezde ji zro na bele grudi in mesečni svit se igra z njenimi lasmi. Tamkaj sanja — a on hrepeni in umira v mladi ljubezni kot Asra, ko pogleda lepi deklici v oči.

In prikazala se je Kovačeva Francka na pragu. Z roko je zasenčila oči in je gledala v daljo, kjer je besnela krvava bitka.

Zganil se je študent in gorko mu je bilo postalo v srcu. Skočil je preko plotu in šumečega Krotnika in je hitel z brzimi koraki čez polje.

»Pozdravljena, Francka! Pozdravljena krasna oči!«

Stal je pred njo in ni mislil na bitko, ki je besnela tam gori na cesti. Zamaknil se je v krasne oči in ni izpregovoril.

»Turen — lej ga!«

Odprla so se rubinasta usteca in pokazali so se beli zobki. Zasmejala se je rožno obličje in so zamahnile drobne ročice. Opotekel se je študent in krasne oči so izginile.

»Turen... Turen!« — Iz veže je zadonel še smeh, a potem je utihnilo vse. Stal je tam Turnov študent in je tiščal desnico na čelo. Zasolze so se oči in bolest je trgala srce... Pridrivila sta nanj dva fanta in ga suvala v hrbet. Opotekal se je pred njima, glavo globoko na prsih, in od solza mokre oči so zrlle brezizrazno v daljo. Megla je bila povsod, v duši in pred njim. Zavedel se je šele v temnem kraju in se je ozrl začuden okrog.

V mračnem hlevu je ležala hrabra vojska bojevitih Borovcev. Iz vseh kotov je prihajalo zdihovanje in ječanje. Težko kruljenje se je glasilo sem od vrat, kot bi tam umiral za klajo zrel prešči. A tam so čepeli oče župan Bobenček in duša se jim je trgala od telesa.

»Ru-u-u... Star sem, pa me ne vidiš, smrt. Kosti so mi zrahlele, pa ne prideš...«

Zajokali so oče župan, in iz vseh kotov je prihajalo posmrkovanje. Debele solze so se točile takrat, baje kakor še nikoli tako.

»Hrabro smo se borili, nič nam ni reči,« so zakrutili oče župan. »A čarovnica Amruša je nam vrgla pesek v oči — in propadli smo.«

Nastal je molk. Le tupatam je pomrknil še kdo v tišini. In takrat je zažvižgal divji Breganja in je zavrisnil Kofetič: »Molimo!«

Začul se je tudi glas filozofa Racka. Na jasli je naslonil svojo bi-

stro glavo in je modroval: »Molitev je lesta, po kateri se pride do boga in do rešitve. Turnov študent naj moli. V črni šoli je in ve, kako se pride do božanstva.«

Izpregovoril je Racek in je utihnil. Dregnil je Libet študenta v hrbet in je zapovedal: »Moli!«

Turnov študent je mislil na krasne oči. Obup mu je razjedal mlado dušo, in zdihoval je pretrgano in bridko. Ko je začel povelje, je dvignil solzne oči in je pričel peti z jokavim glasom:

»Cur me, Francka, odio persequeris et indignitate? Miserere, miserere! Et cor meum laudabit te in saecula saeculorum.«

»Amen!« je zabučalo po vsem hlevu. Utihišlo je posmrkovanje in up je napolnil srca obupanih. Rešitev pride gotovo. Sveto petje študentovo prodre do božjega stola, in bog pošlje svojega angelja zatiranim na pomoč. Zdelo se je vsem, da je hlev poln božje svetlobe in da angel že odmika zapaha. Radost se je naselila v potrta srca, in sem od vrat ni več prihajalo kruljenje očeta župana. Petje se je razlegalo po hlevu kakor nekoč v žareči peči, kjer so se cvrli božji mladeniči...

»Mors iam mihi ex oculis tuis, Francka, pallida appropinquat,« je pel Turnov študent in srce se mu je trgalo.

(Konec prihodnj.)

